

Aniversari

Narrativa, 455

Alba Sabaté
Aniversari

Premi Marian Vayreda 2013

Editorial Empúries
Barcelona

© Alba Sabaté, 2013

Aquesta obra ha estat guardonada als Premis Ciutat d'Olot amb el XLVII Premi Marian Vayreda 2013, atorgat per la Diputació de Girona i l'Institut de Cultura de l'Ajuntament d'Olot. El jurat estava format per Mita Casacuberta, Josep M. Fonalleras, Eugènia Broggi, Carles Batlle i Marta Ramoneda.

Primera edició: febrer del 2014

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Editorial Empúries
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Impressió: Limpergraf
DIPÒSIT LEGAL: B. 2.762-2014
ISBN: 978-84-9787-928-6

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

Som instruments d'alguna força
que ens té a les mans,
lliurant-nos l'un a l'altre,
guardant-nos l'un de l'altre.

JOAN VINYOLI

20 DE JULIOL

El Frederic feia estona que s'estava assegut al banc del jardí amb un posat ensopit. Tenia les mans a la falda i els peus junts i una mica enlairats damunt una pedra allargada i arrodonida. Mantenia l'aire absent dels darrers dies, però des de feia estona que semblava que es mirava amb més atenció el roser de prop de la reixa de l'entrada, el que tenia a la vora unes quantes esparregueres més baixes i unes quantes herbotes que ara ja mai no arrencaven per més altes que es fessin. Des del començament de la primavera ja havia fet nou roses vermelles. Les havia comptades totes d'una en una a mesura que esclataven.

L'Antònia, la seva dona, també hi va donar una ullada gairebé al mateix temps que el Frederic des de la porta que comunicava la cuina amb el jardí, mentre s'eixugava les mans amb un drap. Quantes roses faria aquest any abans que tornés el fred de l'hivern?, semblava que es preguntés. Mai no n'havia fet gaires perquè el seu era un jardí de ciutat, petit i més aviat ombrívol, però cada any en comptaven religiosament les poques que florien i n'apunten el nombre final en una llibreta petita de

tapa vermellova que desaven al calaix de la taula de la cuina. També cada any guardaven un o dos pètals d'alguna de les roses que es desfullaven en una capsa de fusta lacada que tenien damunt el tocador de l'habitació on dormien, just davant del llit.

L'Antònia avui vestia una faldilla prisada fosca, un jersei beix i al damunt un davantal de quadres petits una mica descosit per la vora de la part de baix. Va penjar el drap a la barana perquè s'eixugués i el va estirar bé de les dues puntes amb un gest que semblava innat de tants cops com l'havia fet al llarg de la vida; després, va restar un moment immòbil, va mirar cap a tot arreu i cap enlloc, abans de baixar els quatre graons que portaven de la casa al jardí, i amb un mocador rebregat que es va treure de la butxaca del davantal es va netejar la vora dels llavis. Després s'hi va passar els dits, es va mossegar el llavi de sota i va mal entaforar el mocador a la butxaca del davantal. La devia distreure l'aroma del gessamí blanc, que tot just ara començava a florir ran de paret i que s'entortolligava també per la part més baixa de la barana, perquè va allargar la mà i en va estirar un pom. Va mirar el perfil blanc i estrellat de les flors, i després se les va acostar al nas. Va sospirar.

Va acabar de baixar fins al jardí amb el pom de flors a la mà i no es devia adonar que el mocador li queia a terra perquè no es va aturar a collir-lo. Es va asseure al banc, al costat del Frederic. Al davant, a poc més de dos metres, hi havia una paret de totxos mig coberts d'heura i amb les juntes mal cimentades. Una mica d'aire humit li va produir una esgarrifança. Es va passar la mà pels cabells.

—No tens fred?

Va dir.

—M'agrada l'olor del gessamí.

—T'enrecordes de quan el vam plantar?

—Encara era hivern, oi?

Una sargantana escuada resseguia tres o quatre rajoles de la part més inferior d'una paret baixa mig enrunada que no se sabia ben bé on començava ni on acabava i que sempre havien dit de tirar a terra però mai s'havien decidit a fer-ho.

—Aquest hivern ha fet bo i es nota.

—És veritat.

—I a la primavera ha plogut.

El Frederic es va mirar els peus, va moure una mica els dits cap amunt i cap avall per desentumir-los, i després va alçar la vista, com si volgués mirar la seva dona.

—Que és l'hora de sopar?

—Per què ho dius?

—No ho sé. M'he mig endormiscat.

—Encara és de dia.

El Frederic va alçar més la vista.

—El dia es comença a escurçar després de Sant Joan.

Va dir després, a poc a poc. Com si li costés.

L'Antònia va agafar una mà del seu espòs, se la va emportar a la falda i va enfonsar-la al damunt de la faldilla i entre les cuixes. Cada vegada necessitava més agafar-s'hi quan el tenia a la vora. Així li semblava que els dies que vivien plegats eren més plàcids. Li va passar els dits damunt les ungles i va pensar que darrerament sempre havia de ser ella qui li recordés que se les havia de retallar. Va aixecar també la vista, com el Frederic.

Una altra ratxa entretallada d'aire humit li va tornar a refrescar les galtes. Va estossegar i es va sentir una mica humida per sota. S'hauria de canviar la compresa que s'havia posat havent dinat, però no recordava bé si n'hi quedaven més a l'armari de sota del lavabo. Ho havia de fer, es va dir, no volia fer pudor de pixats. Anar al lavabo més sovint. Això també ho hauria de fer. Però hi havia cops que li feia mandra i d'altres que se n'oblidava i després passava el que passava.

Es va tornar a passar la mà pel cap.

—Frederic.

Ell no li va contestar de seguida. Va inclinar el cap.

—Frederic.

L'Antònia va insistir i li va estrènyer la mà amb més força. I va estrènyer també les cuixes. Les flors del gessamí van quedar esclafades entre els palmells, que començaven a impregnar-se d'una suor lletosa. Se sentia la ment intranquil·la i el batec del cor.

—Has vist el roser, oi? Té tres roses precioses i una poncella que aviat s'obrirà, a la banda de la paret, al fons. L'has vista? Ja veuràs com aquest any sí que en farà moltes.

L'Antònia se'l va tornar a mirar un instant.

—Frederic, acaba de trucar la nena.

L'Antònia va notar com el Frederic s'inquietava lleugerament i com li augmentava la tremolor de la mà que li tenia agafada. La va estrènyer encara més i hi va entrellençar els dits. Amb el dit petit va palpar-li l'anell de casats, una aliança prima d'or blanc.

No en volia parlar. El Frederic de vegades no volia parlar.

—La nena.

El Frederic va assentir com si ja n'hi hagués prou. Ella també. Però va continuar.

—Sí, la nena, des de Londres.

—I la senties bé?

—Molt bé.

—És que Londres és molt lluny.

—Sí.

—Cap al nord.

—Això.

—Un dia hi hauríem d'anar, oi?

El Frederic va insinuar un somriure mentre per un dels costats del banc hi començava a deambular una formiga solitària que semblava que anés com perduda, tentinejant cap a una banda i cap a una altra, sense perdre, però, el rumb prefixat per alguna altra formiga més aventurera. El Frederic se la va estar mirant fins que va desaparèixer del tot sota el banc i alguna cosa intangible que no hauria estat capaç d'identificar amb res concret, potser només amb una sensació estranya i alhora coneguda que de tant en tant l'envaïa, li va fer recordar la definició que li havien repetit incomptables vegades quan anava al col·legi a aprendre de lletra del que era una recta. En aquella època tot li era tan senzill com recitar de memòria les quatre regles i les nou taules de multiplicar, i el temps li semblava la remor silenciosa d'un globus majestuós al mig del cel.

—La nena ha trucat per donar-nos una notícia.

L'Antònia va callar quan es va adonar que darrere la porta reixada del jardí s'hi havia aturat un grup de tres o quatre joves que els miraven.

—La plaça de la Virreina?

Aquesta pregunta els la va fer una noia que duia els cabells llargs, una samarreta estreta de tirants prims i un turbant ample de franges trenades de colors vius que li cobria part dels cabells. A la mà hi duia una ampolla d'aigua.

—Camineu recte dos carrers i després gireu cap a l'esquerra, la trobareu de seguida.

L'Antònia continuava amb la mà del Frederic damunt la falda.

—Aquest jovent d'avui en dia ja no donen ni les gràcies.

El Frederic continuava absort mirant la paret del davant. De tant en tant inspirava i s'esforçava a fer amb el nas un soroll aspre, de mosca presa.

—La sargantana se n'ha anat.

Va dir finalment.

—I la formiga... En el fons tot és com dos punts i una línia recta, oi? Tot se'n va un dia o altre...

—Què em deies?

—Que la nena ens ha trucat. No ho endevinaríes mai, m'ha dit que està embarassada d'una mica més de dos mesos, que no ens ho ha volgut dir abans, que tenia por que sorgissin complicacions i que no volia que ens féssim il·lusions com l'altra vegada, però que es veu que el metge li ha dit que ara per ara pot estar ben tranquil·la, que tot va com una seda.

—Embarassada...

—Això, Frederic, serem avis.

El Frederic va estirar la mà i se la va passar damunt d'una cama.

—I ens ho ha dit avui.

L'Antònia i el Frederic van callar. El Frederic de tant en tant feia que sí amb el cap. Avui, es repetia, ha estat precisament avui que els ho ha dit.

—Sí, Frederic, avui.

Va contestar-li l'Antònia.

Dos pardals voleiaven enèrgics per entre les fulles de la palmera i la fressa de les ales movent-se trencava el silenci d'aquell racó que havien anat omplint de tantes plantes diferents durant tants anys, que al final havien anat creixent sense cap ordre ni concert per davant d'una heura descabellada que s'arrapava a qualsevol tros de paret mig nua amb què ensopegués. Una papallona blanca amb una sanefa prima i negra com de fum de carbó esvait es va aturar un moment damunt la rosa més petita del roser. De fora els va arribar la fressa mandrosa d'algun cotxe que baixava de tant en tant des del carrer de dalt i també les trepitjades damunt la vorera d'alguna canalla enjogassada que corria amunt i avall.

—Avui no he anat a la botiga.

L'Antònia va deixar passar un temps per contestar.

Avui.

Potser havia dit avui. Sense haver-ho dit del tot.

D'algun lloc proper però imprecís, els va arribar un murmuri de veus indesxifrabl, potser d'alguna televisió o d'alguna ràdio encesa. A prop de la paret hi va veure una cagarada de colom encara fresca.

—Ja hi aniràs demà, no pateixis.

El darrer sol de tarda va il·luminar la part de més al fons del jardí, allà on hi havia l'estany petit i les plantes amb un fullatge més espès i d'un color verd més fosc. L'Antònia hi va dirigir la mirada potser atreta per aque-

lla brillantor sobtada i efímera, crua, que contrastava amb la foscor habitual d'aquell racó una mica oblidat de la mà de Déu i sobretot d'ells mateixos. Hi va haver un moment en què li va semblar veure la seva nena quan encara només tenia quatre o cinc anys i sempre anava pentinada amb dues trenes gruixudes lligades amb unes gomes de color blau cel que entortolligava cada matí tres o quatre vegades seguides perquè quedessin ben agafades i no es deslliguessin durant el tràfec del dia. L'Eulàlia s'amagava darrere les fulles de sempre quan tenia ganes de jugar pel jardí, les atapeïa amb les mans, i de tant en tant les obria per treure el cap, somriure i fins i tot riure. Després es tornava a arraulir, fins que tornava a treure el cap.

Al cap d'un moment de no res, però, el sol va desaparèixer del tot, i el terra pavimentat de ciment, clivellat en algun punt i fins i tot una mica enclotat, va semblar tot d'una més raspós i més àrid, més de terra eixuta aixafada i granelluda després de dies de sequera. L'Antònia va aclucar els ulls i quan els va tornar a obrir aquesta part de més al fons del jardí va restar ja tota en la penombra habitual. Va comprendre aviat que tot havia estat fruit de la seva imaginació. Cada cop li passava més i no sabia com explicar-s'ho. Sovint li feia la impressió que allò que passava de veritat no ho era ben bé; i a l'inrevés, estones que donava per imaginacions de les seves eren del tot reals perquè, després, algú que no era ella les recordava si fa no fa igual. Potser ho podria explicar al metge de capçalera quan hi anés; però ja s'afigurava el que li diria i per això preferia no dir res en veu alta.

Els metges, segons com, com més lluny, millor.

Com el pensament.

Com les paraules del pensament.

—No pateixis.

Va dir.

I l'Antònia va tornar a mirar el roser que hi havia a l'altra banda, al costat de la porta reixada; i va tornar a fer-se-li present el dia que era. Avui. Un altre any. Avui. Tot igual i tot tan diferent i altra vegada avui. Com un regal humil comprat amb xavalla.

Va moure un moment el cap esperant una mica d'aire nou per respirar. Tot d'una, es va sentir altre cop la seva veu, però aquesta vegada li va fer l'efecte que li naixia òrfena, de ben endins.

—Serem avis, Frederic.

I no va saber com, però de cop es va veure fent una ganyota que volia ser un somriure.

LA BOTIGA

Tot i que el matí havia estat extremadament plujós i que fins i tot els vidres de les finestres havien retronat amb alguns trons, cap al migdia va semblar que el temps feia un tomb. No és que fes sol, però la llum del dia era d'un color cendrós lleugerament argentat. A l'Antònia li va semblar que tot era com de bola de mercuri de termòmetre de vidre dels d'abans, dels que queien i es trenquen i feien que el terra tot esdevingués una constel·lació de mentida. Ho havien dit també a les notícies de la ràdio ja des de bon matí, que a la tarda el mal temps s'aniria dissipant i que fins i tot s'obriria alguna clariana vora mar. I ells s'estaven vora el mar, encara que ja mai no hi anessin ni mai no hi haguessin anat gaire.

L'Antònia era davant la pica de la cuina rentant uns carbassons i pelant dues patates i una ceba de Figueres. Avui volia fer per dinar una crema de carbassó espessa, aprofitant que l'estiu no acabava d'arrencar. Va obrir la finestra i va mirar cap a fora. Al davant hi tenia ordenada la seva filera de cactus, els preferits. Més enrere hi havia el jardí. Les fulles de la palmera encara gotejaven com si la pluja no s'hagués aturat del tot i les poques

rajoles que quedaven a terra brillaven i s'irisaven. L'aire humit de fora va entrar a dins i com que anava arremangada fins més amunt dels colzes se li va posar aviat la pell dels braços de gallina. Va tornar a tancar la finestra i va moure imperceptiblement els llavis mentre l'aixeta continuava rajant i l'aigua s'escolava pels forats de l'aigüera.

—Passa'm l'olla petita.

—Em dius alguna cosa?

—La que té una nansa recremada per la part de sota.

El Frederic va anar fins a l'armari de paret cantoner arrossegant els peus. Duia unes sabatilles de quadres blaus i grisos a retaló i encara duia el pijama posat. Era un pijama també de quadres blaus i blancs, apelfat, fet per no passar fred. Per sota del pijama se li veia el coll rodó i donat d'una samarreta imperi esgrogeïda.

—Ara sortiré.

El Frederic va agafar l'olla de la lleixa amb les dues mans.

—Ara?

—Faig falta a la botiga, ja t'ho he dit, els hi daré un cop de mà, col·locaré les coses al seu lloc; avui els hi havien de portar un munt de caixes amb queviures de no sé quin magatzem dels afores.

—Però no triguïs, que tampoc no falta tant per dinar.

L'Antònia sabia que era impossible negar-s'hi. Dia sí dia també, el Frederic repetia pràcticament sempre les mateixes rutines i malament si no ho feia. El metge havia dit que era millor no portar-li la contrària.

—Què em dius?

—Digues...

—Què m'has dit?

—Que no facis tard...

El Frederic es va tombar i va passar la mà damunt les tovalles blaves de la taula.

—I abriga't.

El Frederic es va tornar a tombar i es va acostar a poc a poc a l'Antònia per darrere. Abriga't, es va repetir sense dir-ho en veu alta. I somreia per sota el nas com si estigués a punt de fer alguna entremaliadura de les seves. Quan hi va ser al costat la va encerclar des del darrere i la va abraçar amb tota la força de què era capaç. Es va agafar les mans per damunt la panxa de l'Antònia i per sota els pits. Va deixar recolzar el cap damunt la seva esquena com si s'hi volgués endormiscar de mentida. L'Antònia no va voler dir amb veu alta que l'estrenyia amb massa força, que se li adoloria l'esquena.

—Sí, mare, m'abrigaré.

I ho va dir amb un fil de veu enjogassat, com si volgués imitar el to d'una criatura.

L'Antònia va agafar les mans del Frederic, les va deslligar i es va tombar.

—Tu vés fent broma i ja veuràs quina calipàndria agafaràs!

—Tens les mans fredes. I humides.

L'Antònia el va mirar i va veure com el Frederic encara tenia enganxades a la barbeta unes quantes engrunes de galeta maria de l'esmorzar. Les hi va espolsar amb la mà i després s'hi va abraçar. I ara va ser ella la que va posar el cap damunt el pit del Frederic i va agafar-se les mans amb força darrere la seva esquena, amunt. Va aclucar els ulls una estona per poder sentir el

batec tan conegut, lent i compassat, del seu cor i li va semblar que era una actriu de pel·lícula americana rodant una escena final de tercera categoria. Tanmateix, no va poder evitar sentir com el contacte amb el Frederic encara li produïa un estremiment petit que li travessava el cos i el cor i que li arribava fins i tot a les puntes dels dits dels peus i de les mans. Va ser com tornar a reviure el desvetllament del cos que havia sentit la primera vegada que el Frederic li havia posat la mà damunt l'espatlla en un banc del Parc Güell. S'havien assegut ben bé a la punta, amb tot Barcelona als seus peus. El sol es ponia i el mar semblava de postal pintada de tan immens i de tan vellutat com era, de closca d'ou ros. Van estar molta estona callats enmig d'aquella foscor quotidiana que se'ls superposava i l'Antònia va perdre la noció del temps. De vegades ja no estava segura de res i tot li era nou. L'estona es comprimia com si fossin a l'interior d'un núvol rosat de caramel de fira.

O a l'interior d'un comprimit dels que s'amagava per qualsevol racó per després llençar-los al vàter d'amagat.

—Podríem comptar tots els fragments de rajoles que va fer servir Gaudí per fer tota aquesta plaça?

Quan ella va acabar de fer aquesta pregunta, ell se la va mirar. Va somriure, i amb un gest que a ella li va semblar delicadíssim per venir d'un home alt i corpulent com era el seu Frederic d'aleshores, li va posar el braç damunt l'espatlla i la va besar per primer cop als llavis.

—Plores?

A la plaça, tres o quatre criatures hi giravoltaven amb la bicicleta que havien llogat per quatre rals.

—No triguis. Que avui faig crema de carbassó.

I l'Antònia va aclucar un moment els ulls i al cap d'un altre moment de no res, quan els va tornar a obrir, només va saber veure al davant la cuina i el sostre esmaltat, greixós i enfosquit, que s'hauria de pintar de feia tant però que ja feia anys que estava igual perquè no saps com arriba un dia en què tot és igual.

—No triguis. Que ens escalfarà i ens vindrà bé, que avui ha refrescat amb tanta pluja.

Passades dues hores ben bones, l'Antònia va decidir que ja era hora d'anar a buscar-lo. La botiga era a prop, a la cantonada, només quatre o cinc portes més enllà. Havia fet aquest mateix recorregut incomputables vegades al llarg de la seva vida, però no s'havia imaginat mai que el continuaria fent de la mateixa manera i gairebé amb la mateixa periodicitat un cop van haver traspassat la botiga.

Va batre la crema, hi va posar un raig de llet freda, un formatget, i després hi va ratllar amb el ganivet de serreta un polsim de nou moscada. Amb una cullera de fusta ho va remenar tot una bona estona, fins que el color blanc de la llet va quedar esmorteït amb el color verd del carbassó. Va apagar el foc i va tapar l'olla. Abans de sortir de la cuina, va ajupir-se un mica per tornar a comprovar des de la porta que el fogó estigués apagat del tot.

Es va arribar a la botiga com anava vestida. Només

es va canviar les espartenyas al rebedor i es va posar una jaqueta prima de punt blau marí per damunt les espatlles. Va deixar les sabatilles al terra de l'armari i es va posar unes sabates que tenia amb la sola de plàstic perquè així no es fessin malbé les altres, que eren més noves, i perquè tenia por de relliscar, perquè el carrer feia una mica de pendent fins a la cantonada.

Mentre caminava va tornar a rumiar si havia tancat el foc i si havia fet les dues voltes de clau a la porta de l'entrada. Va pensar a tornar, però li va fer mandra. Només va tombar el cap lleugerament cap al costat de la paret, com si amb aquest moviment ja n'hi hagués prou.

—Frederic...

Va trobar el Frederic col·locant les llaunes de tomàquet triturat en una lleixa, al damunt d'on hi havia les caixes de plàstic foradades que contenien la fruita i la verdura. L'Antònia va poder reconèixer fàcilment altra vegada l'estampat florejat del plàstic adhesiu amb què ella havia folrat totes les lleixes anys enrere, quan la fusta ja es començava a fer malbé i s'esbudellava i s'esmicolava per no res. El Frederic continuava treballant i ho feia tot amb molt de compte. Agafava cada llauna amb les dues mans i s'estava una bona estona girant-la cap a una banda i cap a una altra fins que no trobava la posició més indicada, sempre, però, deixant totes les llaunes mig pam endintre i totes amb l'etiqueta en la mateixa posició. L'Antònia va sentir una sirena d'ambulància que s'acostava de lluny pel carrer. El cor li va fer

un salt i es va tombar espantada per si la veia passar. El Frederic no va semblar que s'immutes.

—Frederic...

El Frederic, però, continuava absort en la seva feina.

—Que vol una tassa de te?

Quan va sentir com el Rachid li ofería el te, va sacsejar el cap i va esbossar un somriure.

—Ets molt amable, Rachid, però tinc el dinar preparat.

El Rachid es va acostar al Frederic i li va tocar l'espatlla.

—Senyor Frederic, se n'hauria d'anar.

El Frederic es va tombar. Tenia a les mans una llauna de tomàquet.

—L'han vingut a buscar.

El Rachid li va agafar la llauna de les mans i la va deixar damunt la lleixa, davant de les altres.

—Ja ho acabaré jo.

—Posa-la més endins.

Era com si el Frederic només tingués la preocupació per com estaven col·locades les llaunes. L'Antònia s'esperava pacientment a un costat de la porta de la botiga i n'examinava l'interior. Gairebé cada dia es repetia la mateixa història i hi estava avesada. Sabia que inevitablement hi havia d'haver una distància temporal considerable entre la seva arribada a la botiga i el moment de tornar cap a casa amb el Frederic al seu costat, i que no tenia sentit pressionar-lo perquè anés més de pressa del que anava.

Va continuar mirant l'interior del local amb la mirada de qui encara se'l sent una mica seu. Va mirar-se el

color blau de les parets, que era encara el mateix blau esmaltat que ells havien decidit anys enrere, però que ara amb el temps havia agafat un to de cel d'estiu calitjós; va mirar-se els prestatges atapeïts, les ampolles i les garrafes d'aigua que abans eren de vidre i que ara eren totes de plàstic i que estaven amuntegades pertot i de qualsevol manera; va mirar-se les bosses de patates roses de colors virolats. S'ho mirava i no podia deixar de banda l'estranya sensació que li produïa veure-ho tot tan desordenat, fins i tot brut.

Abans, quan hi treballava, s'hi passava tot el dia, en aquesta botiga de poc més de deu metres quadrats, fins i tot els migdies i els diumenges al matí fins tard. Al lloc on ara hi havia el Frederic ordenant les llaunes hi havien tingut dues bótes força grans, una amb vi blanc i una altra amb vi negre, i al damunt dues de més petites amb vi ranci i vi de missa. Estava segura que si apartessin les caixes de fruita que hi havia a sota encara es podrien veure al terra les marques indelebles i torturades de tantes gotes de vi vessades, una al damunt de l'altra, damunt l'enrajolat de terratzo.

Però del que ella se sentia realment satisfeta és de les hores que havia passat darrere el taulell despatxant el que li anaven demanant les senyores que hi venien a comprar, moltes de bon matí: mitja lliura de formatge, quatre unces de pernil dolç tallat ben primet però que no es trenqui, un tall de mantega, un bocí de llard, mig quilo de cigrons cuits amb una mica de suc, un manat de ceba tendra...

—Antònia, ja podem marxar, ja estic.

L'Antònia de vegades pensava que el seu home i ella

havien establert un trencament diferent amb la botiga que havien dut plegats durant gairebé quaranta-dos anys. A ella cada vegada més aquell espai tan conegut se li anava desdibuixant com es desdibuixen les aquarel·les damunt un paper blanc quan hi ha un excés d'aigua al pinzell. Tot se li anava barrejant i abocant en el pensament com en un cel clar i estrellat es barregen els punts de llum i els punts d'ombra. I no hi podia fer res més.

Quaranta-dos anys.

Per al Frederic probablement tot era molt més senzill i la botiga que ara regentava el Rachid amb el seu germà Hammid no era sinó la mateixa botiga que ell havia llogat feia quaranta-tres anys per mil pessetes al mes a una senyora que se n'havia de tornar a València perquè havia de tenir cura de la seva mare.

—Adéu, Rachid.

Mentre caminaven per la vorera estreta, el Frederic anava de bracet amb l'Antònia i mirava el terra com si fes un recompte mut de les rajoles que anava deixant enrere. El temps de les persones també és això, es deia, quan et fas gran, les mateixes rajoles trepitjades i esquerdades de sempre, les mateixes rajoles ara de color de llegum cuit, massa pastat.

L'Antònia seguia el seu pas mentre els vehicles li anaven passant d'un en un pel costat. Una moto, un cotxe, un altre cotxe, una furgoneta. Des de quan el Frederic l'agafava de bracet, carregava tant les espatlles i arrossegava tant el peus quan caminava?, es va atrevir a pensar l'Antònia. Des de quan havia perdut part d'aquella alçada que la va captivar tant quan era jove?

—Que hi has posat nou moscada, a la crema?

Va sentir que li deia.

—Com sempre, Frederic, com sempre. I un formatget.

I van tombar la cantonada cap amunt agafats de braçet.